

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 16 grudnia 2022 r.

Pozycja 205

POSTANOWIENIE

z dnia 26 maja 2022 r.

Sygn. akt Ts 39/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 2 i art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, ze zm.) w zakresie zwrotu „i pod jego kierownictwem”, z art. 2 w związku z art. 24, art. 24, art. 64 ust. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 45 Traktatu z dnia 25 marca 1957 r. o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2);
- 2) art. 8 ustawy powołanej w punkcie pierwszym, z art. 24 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 21 lutego 2020 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Wyrokiem z 21 maja 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w Ł. Wydział X Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: Sąd Rejonowy) m.in. oddalił powództwo skarżącego o ustalenie istnienia stosunku pracy, stwierdziwszy, że skarżącego i stronę przez niego pozwaną łączył stosunek cywilnoprawny, a nie umowa o pracę.

Od powyższego rozstrzygnięcia skarżący złożył apelację, która została oddalona przez Sąd Okręgowy w Ł. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: Sąd Okręgowy) wyrokiem z 16 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]). Powyższe orzeczenie, wskazane przez skarżącego jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, zostało mu doręczone 6 lutego 2020 r.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 15 września 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 22 września 2020 r.), na podstawie art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: poinformowanie, czy od wyroku Sądu Okręgowego został wniesiony

nadzwyczajny środek zaskarżenia, wskazanie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw, a także dokładne uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją zakwestionowanych w skardze przepisów. Skarżący został także zobowiązany do doręczenia odpisów wyroków Sądu Rejonowego oraz Sądu Okręgowego.

W piśmie procesowym z 29 września 2020 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do zarządzenia sędziego. Poinformował, że od wyroku Sądu Okręgowego wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Do pisma dołączył potwierdzone za zgodność z oryginałem kopie sentencji orzeczeń, o których mowa w zarządzeniu.

Postanowieniem z 4 marca 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, co Trybunał Konstytucyjny ustalił z urzędu.

W powołanym wyżej piśmie procesowym skarżący stwierdził, że zakwestionowane w skardze konstytucyjnej art. 2 i art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, ze zm.; dalej: k.p.) zbyt wąsko definiują pojęcie „praca”, ponieważ nie uwzględniają „stanów prawnych wynikających z art. 45 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2; [dalej: Traktat])” (s. 1). Jak zarzucił skarżący, „poza pojęciem «pracy» w rozumieniu polskiego prawa i ochroną należną stosunkom pracy pozostawiają te stosunki prawne, które są «pracą» w rozumieniu prawa unijnego, lecz «wymykają się» zakresowi tej definicji w zaskarżonych normach prawnych” (*ibidem*). Zaskarżone przepisy pozbawiają „ochrony prawa pracy” (*ibidem*) osoby pozostające w stosunku pracy (w rozumieniu art. 45 Traktatu), które wykonując pracę nie pozostają – w rozumieniu art. 2 i art. 22 k.p. – w stosunku pracy. W ten sposób naruszają zasady państwa prawa (art. 2 Konstytucji) oraz „normę [a]rt. 24 Konstytucji w której pod pojęciem pracy należy rozumieć wszelkie stosunki pracy w rozumieniu prawa unijnego” (s. 2). Skarżący stwierdził także, że „praca”, o której mowa w zaskarżonych przez niego art. 2 i art. 22 k.p., „nie dostosowuje się” do zachodzących przemian społecznych i technologicznych na rynku pracy. To z kolei powoduje, że znaczna część osób pozbawiona jest właściwej ochrony prawnej, o której mowa w art. 24 Konstytucji, a w związku z tym konstytucyjnej ochrony pozbawione są także ich prawa majątkowe (art. 64 ust. 2 Konstytucji). Według skarżącego powyższe pozwala stwierdzić, że w obowiązującym stanie prawnym „osoby posiadające umowy o pracę i faktycznie wykonujące pracę w rozumieniu prawa unijnego są szykanowane i traktowane gorzej niż osoby których stosunek prawny spełnia kryteria” art. 2 i art. 22 k.p. (*ibidem*). Zaskarżone przepisy naruszają zatem również art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Skarżący zarzucił także, że art. 8 k.p. jest niezgodny z art. 24 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, ponieważ „pozwala na uznanie za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego domaganie się ochrony prawnej czynności faktycznie polegającej na pracy w rozumieniu art. 45 Traktatu (...)” (*ibidem*).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w ustawie wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Precyzując zasady, na jakich dopuszczalne jest korzystanie z tego środka ochrony wolności i praw, ustawodawca nałożył na skarżącego szereg obowiązków. Jednym z podstawowych jest wymóg prawidłowego określenia podstawy wnoszonej skargi konstytucyjnej, a więc wskazania, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone przez przepisy zakwestionowane w skardze konstytucyjnej (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK). Z wykonania tego obowiązku nie może zwolnić skarżącego działający z własnej inicjatywy Trybunał Konstytucyjny, który – zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 67 u.o.t.p.TK – związany jest zakresem zaskarżenia wskazanym w skardze konstytucyjnej. Trzeba podkreślić, że prawidłowe określenie podstawy skargi konstytucyjnej nie może ograniczać się jedynie do wskazania przepisów Konstytucji mających stanowić wzorzec kontroli kwestionowanych unormowań. Skarżący zobowiązany jest uzasadnić zarzut niezgodności kwestionowanych przepisów ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

3. Analizując skargę konstytucyjną doprecyzowaną pismem procesowym z 29 września 2020 r. (data nadania) nadesłanym w celu usunięcia jej braków formalnych, Trybunał stwierdził, że nie spełnia ona przywołanych powyżej wymogów.

3.1. Skarżący poddał kontroli Trybunału zgodność art. 2 i art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, ze zm.; dalej: k.p.) m.in. z art. 45 Traktatu z dnia 25 marca 1957 r. o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2; dalej: Traktat).

W związku z tym Trybunał zwrócił uwagę, że na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji skarga konstytucyjna służy ochronie wolności i praw, które swoje źródło mają wyłącznie w postanowieniach Konstytucji. Z tego powodu przywołany przez skarżącego art. 45 Traktatu nie może stanowić podstawy skargi konstytucyjnej (zob. wyrok TK z 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2).

Jako wzorce kontroli skarżący wskazał także art. 2, art. 24 i art. 32 Konstytucji. Trybunał stwierdził, że w zakresie tych wzorców skarga również nie spełnia wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

W odniesieniu do art. 2 Konstytucji Trybunał przypomina, że ani zasada demokratycznego państwa prawnego, której naruszenie zarzuca skarżący, ani wynikające z niej szczegółowe zasady ustrojowe nie mają charakteru konstytucyjnych wolności lub praw podmiotowych, których ochronie służy – w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji – skarga konstytucyjna (zob. np. postanowienie TK z 26 czerwca 2002 r., sygn. SK 1/02, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 53 oraz wyrok TK z 3 kwietnia 2006 r., sygn. SK 46/05, OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 39). Zasady wynikające z art. 2 Konstytucji mogą być jedynie pomocniczym wzorcem kontroli w postępowaniu skargowym, pod warunkiem, że skarżący wskaże jednocześnie inną naruszoną normę konstytucyjną statuującą wolność lub prawo (zob. wyrok TK z 26 kwietnia 2005 r., sygn. SK 36/03, OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 40). Zarzut niezgodności z tymi zasadami mógłby więc być rozpatrywany wyłącznie w ramach oceny sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności i praw (zob. postanowienie TK z 26 czerwca 2002 r., sygn. SK 1/02 oraz wyrok TK z 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2). W rozpatrywanej sprawie powyższy warunek nie został spełniony.

Wskazany jako podstawa skargi art. 24 Konstytucji wyznacza natomiast kierunek polityki państwa w zakresie stosunków pracowniczych (zob. postanowienie TK z 3 kwietnia 2007 r., sygn. SK 85/06, OTK ZU nr 4/A/2007, poz. 40). Deklaruje ochronę pracy oraz traktuje o obowiązku nadzoru państwa nad warunkami wykonywania pracy, ale jak zauważył Trybunał w postanowieniu z 3 listopada 2004 r. (sygn. SK 24/01, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 111), „treść tego przepisu sama przez się nie formułuje jeszcze praw i wolności konstytucyjnych”. Trybunał Konstytucyjny dopuszcza możliwość powołania art. 24 Konstytucji jako wzorca kontroli w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną pod warunkiem ścisłego powiązania go z art. 65 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok TK z 24 października 2006 r., sygn. SK 41/05, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 126). W analizowanej sprawie skarżący zarzucił naruszenie wynikającej z art. 24 Konstytucji normy, zgodnie z którą „pod pojęciem pracy należy rozumieć wszelkie stosunki pracy w rozumieniu prawa unijnego” (s. 1 i 2 pisma z 29 września 2020 r.). Takie określenie podstawy skargi konstytucyjnej nie realizuje więc wymogów, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK.

Na temat charakteru normy określonej w art. 32 Konstytucji Trybunał wypowiedział się natomiast w postanowieniu z 24 października 2001 r. (sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225). Orzekający w pełnym składzie Trybunał Konstytucyjny zauważył, że „art. 32 Konstytucji wyraża przede wszystkim zasadę ogólną i dlatego winien być w pierwszej kolejności odnoszony do konkretnych przepisów Konstytucji, nawet jeżeli konstytucyjna regulacja danego prawa jest niepełna i wymaga konkretyzacji ustawowej. W takim zakresie wyznacza on także konstytucyjne prawo do równego traktowania. Mamy tu do czynienia z sytuacją «współstosowania» dwóch przepisów Konstytucji, a więc nie tylko z prawem do równego traktowania, ale ze skonkretyzowanym prawem do równej realizacji określonych wolności i praw konstytucyjnych. W skardze konstytucyjnej należy powołać oba przepisy Konstytucji, dopiero one wyznaczają bowiem konstytucyjny status jednostki, który przez regulację ustawową lub podustawową został naruszony. Natomiast gdy chodzi o uprawnienia określone w innych niż Konstytucja aktach normatywnych – jeśli treść konkretnego prawa ustala się wyłącznie na ich podstawie – art. 32 Konstytucji stanowi zasadę systemu prawa, a nie wolność lub prawo o charakterze konstytucyjnym”. W analizowanej skardze art. 32 Konstytucji został wskazany jako samodzielny wzorzec kontroli, co w świetle orzecznictwa Trybunału jest niedopuszczane i uzasadnia odmowę nadania skardze dalszego biegu.

3.2. Skarżący zarzucił także niezgodność art. 2 i art. 22 k.p. z art. 64 ust. 2 Konstytucji. Należy jednak zauważyć, że poza przytoczeniem stanu faktycznego sprawy i sformułowaniem kilku ogólnych uwag, nie wskazał on naruszonej wolności lub prawa, a także nie przedstawił stosownego uzasadnienia.

3.3. Skarżący zażądał także zbadania zgodności art. 8 k.p. z art. 24 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zakwestionowany w skardze przepis stanowi: „Nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”. Nie sformułował on jednak żadnych konkretnych zarzutów, które wskazywałyby na naruszenie wskazanego wzorca konstytucyjnego. Z treści skargi można jedynie domniemywać, że skarżący wiąże naruszenie wskazanych powyżej wzorców konstytucyjnych z naruszenia prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. Trzeba jednak zauważyć, że w wyroku z 23 października 2006 r. (sygn. SK 42/04, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 125) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 45 ust. 1 Konstytucji nie jest adekwatnym wzorcem kontroli dla art. 8 k.p. Jest on bowiem przepisem prawa materialnego, tymczasem konstytucyjnie gwarantowane prawo do sądu, rozpatrywane jako prawo do sprawiedliwej procedury sądowej, jest konkretyzowane w prawie procesowym.

4. Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżący nie wskazał naruszonych praw, a w konsekwencji nie określił sposobu ich naruszenia. Analizowana skarga konstytucyjna nie spełnia zatem podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK.

Wskazane okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.